

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 10ης Σεπτεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 1999/13/ΕΚ — Παράρτημα II Β — Ατμοσφαιρική ρύπανση — Πτητικές οργανικές ενώσεις — Περιορισμός των εκπομπών — Χρήση οργανικών διαλυτών στο πλαίσιο συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και σε συγκεκριμένες εγκαταστάσεις — Υποχρεώσεις ισχύουσες για υφιστάμενες εγκαταστάσεις — Παράταση χρόνου»

Στην υπόθεση C-81/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Raad van State (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 17 Φεβρουαρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Nannoka Vulcanus Industries BV

κατά

College van gedeputeerde staten van Gelderland,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, C. Vajda, A. Rosas (εισηγητή), E. Juhász και D. Šváby, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 26ης Φεβρουαρίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Nannoka Vulcanus Industries BV, εκπροσωπούμενη από τον M. Baneke, advocaat,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman, B. Koopman και C. Schillemans,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους E. Manhaeve και S. Petrova,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του παραρτήματος II Β της οδηγίας 1999/13/ΕΚ του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1999, για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων που οφείλονται στη χρήση οργανικών διαλυτών, σε ορισμένες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις (ΕΕ L 85, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 1999, L 188, σ. 54).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Nannoka Vulcanus Industries BV (στο εξής: Nannoka) και του College van gedeputeerde staten van Gelderland (Κυβέρνηση της Επαρχίας του Gelderland, στο εξής: College), με αντικείμενο διαταγή συνοδευόμενη με απειλή χρηματικής ποινής, την οποία απηύθυνε το τελευταίο στη Nannoka λόγω παραβάσεως της ολλανδικής κανονιστικής ρυθμίσεως που μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία 1999/13.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 5 έως 9 της οδηγίας 1999/13 ορίζουν τα εξής:
 - «(5) [εκτιμώντας] ότι, λόγω των χαρακτηριστικών τους, η χρήση οργανικών διαλυτών σε ορισμένες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις, προκαλεί έκλυση οργανικών ενώσεων στον ατμοσφαιρικό αέρα, οι οποίες μπορούν να βλάψουν τη δημόσια υγεία, ή/και συντελεί στον τοπικό και διασυννοριακό σχηματισμό φωτοχημικών οξειδωτικών παραγόντων στο οριακό στρώμα της τροπόσφαιρας, οι οποίοι προκαλούν ζημιές σε φυσικούς πόρους ζωτικής σημασίας για το περιβάλλον και την οικονομία και, σε ορισμένες συνθήκες έκθεσης, έχουν βλαβερή επίδραση στην υγεία του ανθρώπου,
 - (6) ότι η μεγάλη συχνότητα εμφάνισης υψηλών συγκεντρώσεων τροποσφαιρικού όζοντος τα τελευταία έτη έχει προξενήσει διάχυτη ανησυχία για τις επιπτώσεις τους στη δημόσια υγεία και στο περιβάλλον,
 - (7) ότι, επομένως, απαιτείται προληπτικά δράση για την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος από τις συνέπειες ιδιαίτερα βλαβερών εκπομπών, που οφείλονται στη χρήση οργανικών διαλυτών, και για τη διασφάλιση του δικαιώματος των πολιτών σε ένα καθαρό και υγιεινό περιβάλλον,
 - (8) ότι οι εκπομπές οργανικών ενώσεων μπορούν να αποφευχθούν ή να περιοριστούν σε πολλές δραστηριότητες και εγκαταστάσεις, δεδομένου ότι στην αγορά διατίθενται ήδη ή πρόκειται να διατεθούν τα επόμενα έτη λιγότερο βλαβερά πιθανώς υποκατάστατα· ότι, στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχουν κατάλληλα υποκατάστατα, θα πρέπει να ληφθούν άλλα τεχνικά μέτρα για τον περιορισμό των εκπομπών στο περιβάλλον, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό από οικονομική και τεχνική άποψη,
 - (9) ότι η χρήση οργανικών διαλυτών και οι εκπομπές οργανικών ενώσεων που έχουν τις σοβαρότερες επιπτώσεις στη δημόσια υγεία θα πρέπει να περιοριστούν στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό από τεχνική άποψη».

- 4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 14 και 15 της εν λόγω οδηγίας προβλέπουν τα εξής:
- «(14) [εκτιμώντας] ότι υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος απαιτεί τον καθορισμό και την επίτευξη περιορισμών στις εκπομπές οργανικών ενώσεων και κατάλληλων συνθηκών λειτουργίας —σύμφωνα με την αρχή της καλύτερης διαθέσιμης τεχνολογίας— για ορισμένες εγκαταστάσεις και δραστηριότητες στην Κοινότητα στις οποίες χρησιμοποιούνται οργανικοί διαλύτες,
- (15) ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη δύνανται να απαλλάσσουν το φορέα εκμετάλλευσης από την υποχρέωση να τηρεί τις οριακές τιμές εκπομπών, εφόσον υπάρχουν εναλλακτικά μέτρα, όπως η χρήση προϊόντων ή τεχνικών με χαμηλή περιεκτικότητα διαλυτών ή χωρίς καθόλου διαλύτες, που επιτρέπουν να επιτευχθεί ισοδύναμος περιορισμός των εκπομπών».
- 5 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 1999/13, σκοπός της είναι η πρόληψη ή ο περιορισμός των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων που έχουν οι εκπομπές πτητικών οργανικών ενώσεων στο περιβάλλον, κυρίως δε στον ατμοσφαιρικό αέρα, καθώς και των πιθανών κινδύνων που συνεπάγονται για την υγεία των ανθρώπων, με μέτρα και διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόζονται στις δραστηριότητες οι οποίες ορίζονται στο παράρτημα I της οδηγίας αυτής, κατά το μέτρο που αυτές ασκούνται πέρα από τα όρια κατανάλωσης διαλυτών που εκτίθενται στο παράρτημα II Α αυτής.
- 6 Το άρθρο 2, σημείο 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει, για τους σκοπούς της, ως «εγκατάσταση», μια ακίνητη τεχνική μονάδα όπου εκτελούνται μία ή περισσότερες από τις δραστηριότητες του παραρτήματος I της ίδιας οδηγίας, καθώς και όλες οι άλλες άμεσα συνδεδεμένες δραστηριότητες, τεχνικώς συναφείς με τις εκεί εκτελούμενες, και η οποία ενδέχεται να επηρεάζει τις εκπομπές.
- 7 Το άρθρο 3 της οδηγίας 1999/13 προβλέπει τα εξής:
- «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε:
- 1) όλες οι νέες εγκαταστάσεις τηρούν τα άρθρα 5, 8 και 9·
- [...]»
- 8 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:
- «Με την επιφύλαξη της οδηγίας 96/61/ΕΚ [του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (ΕΕ L 257, σ. 26)], τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι:
- 1) οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις τηρούν τα άρθρα 5, 8 και 9 το αργότερο στις 31 Οκτωβρίου 2007,
- [...]
- 3) οι εγκαταστάσεις που θα λάβουν άδεια ή θα καταχωρηθούν χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα περιορισμού του παραρτήματος II Β, θα το γνωστοποιήσουν στις αρμόδιες αρχές έως τις 31 Οκτωβρίου 2005 το αργότερο.
- [...]»

9 Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 1999/13:

«Σε όλες τις εγκαταστάσεις πρέπει να τηρούνται:

- α) είτε οι οριακές τιμές εκπομπών απαερίων και οι τιμές ανεξέλεγκτων εκπομπών, είτε οι οριακές τιμές συνολικών εκπομπών και οι υπόλοιπες απαιτήσεις που καθορίζονται στο παράρτημα II Α,
- β) είτε οι απαιτήσεις του προγράμματος περιορισμού που περιγράφεται στο παράρτημα II Β.»

10 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 1999/13 έχει ως εξής:

«Η τήρηση των κατωτέρω πρέπει να αποδεικνύεται κατά τρόπο ικανοποιητικό για την αρμόδια αρχή:

[...]

— απαιτήσεις του προγράμματος περιορισμού που περιγράφεται στο παράρτημα II Β,

[...]»

11 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 1999/13 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία όχι αργότερα από την 1η Απριλίου 2001. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν άμεσα την Επιτροπή σχετικά.»

12 Το τιτλοφορούμενο «Πρόγραμμα περιορισμού» παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13 ορίζει τα εξής:

«1. Γενικές αρχές

Σκοπός του προγράμματος περιορισμού είναι να δώσει στον φορέα εκμετάλλευσης τη δυνατότητα να επιτύχει με άλλα μέσα μείωση των εκπομπών κατά ποσοστό ισοδύναμο με εκείνο που θα επιτυγχανόταν με την εφαρμογή των οριακών τιμών εκπομπής. Για τον σκοπό αυτό, ο φορέας εκμετάλλευσης μπορεί να χρησιμοποιεί οποιοδήποτε σύστημα μείωσης, σχεδιασμένο ειδικά για την εγκατάστασή του, αρκεί να επιτυγχάνεται στο τέλος ισοδύναμη μείωση των εκπομπών. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν εκθέσεις στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας, σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται προς την επίτευξη ίσης μείωσης των εκπομπών, εκθέτοντας και την πείρα από την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού.

2. Εφαρμογή

Προκειμένου για την εφαρμογή επιχρισμάτων, βερνικιών, συγκολλητικών υλών ή μελανών, μπορεί να χρησιμοποιείται το παρακάτω πρόγραμμα. Στις περιπτώσεις όπου η παρακάτω μέθοδος κρίνεται απρόσφορη, η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει στον φορέα εκμετάλλευσης να εφαρμόσει οποιοδήποτε εναλλακτικό πρόγραμμα απαλλαγής, για το οποίο έχει πεισθεί ότι ακολουθεί τις αρχές που σκιαγραφούνται εδώ. Στην κατάσταση του προγράμματος λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα δεδομένα:

- i) Όταν τα προϊόντα υποκατάστασης με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της ανάπτυξης, πρέπει να δίδεται στον φορέα εκμετάλλευσης παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που έχει καταρτίσει.
- ii) Το σημείο αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών θα πρέπει να αντιστοιχεί όσο το δυνατόν περισσότερο στις εκπομπές που θα προέκυπταν, αν δεν λαμβανόταν κανένα μέτρο μείωσης.

Το πρόγραμμα περιορισμού που ακολουθεί έχει εφαρμογή στις εγκαταστάσεις για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία χρησιμοποιείται κατόπιν για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών.

- i) Ο φορέας εκμετάλλευσης υποβάλλει σχέδιο περιορισμού των εκπομπών, το οποίο περιλαμβάνει ειδικότερα μειώσεις της μέσης περιεκτικότητας των συνολικών εισροών σε διαλύτες, ή/και αύξηση της απόδοσης της χρήσης στερεών, ώστε οι συνολικές εκπομπές της εγκατάστασης να μειωθούν μέχρι ένα δεδομένο ποσοστό των ετήσιων εκπομπών αναφοράς, καλούμενο «εκπομπές-στόχοι». Η μείωση αυτή πρέπει να επιτευχθεί με το ακόλουθο χρονοδιάγραμμα:

Προθεσμίες		Μέγιστες επιτρεπόμενες ετήσιες συνολικές εκπομπές
Νέες εγκαταστάσεις	Υφιστάμενοι σταθμοί	
Έως τις 31.10.2001	Έως τις 31.10.2005	Εκπομπές στόχοι x 1,5
Έως τις 31.10.2004	Έως τις 31.10.2007	Εκπομπές στόχοι

- ii) Οι ετήσιες εκπομπές αναφοράς υπολογίζονται ως εξής:

- α) Προσδιορίζεται η συνολική μάζα στερεών στην ποσότητα επιχρίσματος ή/και μελάνης, βερνικιού ή συγκολλητικής ύλης που καταναλώνεται στη διάρκεια ενός έτους. Ως στερεά νοούνται όλα τα υλικά των επιχρισμάτων, μελανών, βερνικιών και συγκολλητικών υλών που στερεοποιούνται όταν εξατμιστούν το νερό ή οι πτητικές οργανικές ενώσεις.

[...]»

- 13 Η οδηγία 1999/13 καταργήθηκε, από τις 7 Ιανουαρίου 2014, με την οδηγία 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (ΕΕ L 334, σ. 17).
- 14 Από την πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2010/75 προκύπτει ότι αυτή αναδιατύπωσε επτά οδηγίες, μεταξύ των οποίων την οδηγία 1999/13.
- 15 Κατά το άρθρο 59, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2010/75:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι κάθε εγκατάσταση τηρεί ένα από τα ακόλουθα:

- α) οι εκπομπές πτητικών οργανικών ενώσεων από τις εγκαταστάσεις δεν υπερβαίνουν τις οριακές τιμές εκπομπών απαερίων και τις οριακές τιμές διάχυτων εκπομπών ή τηρούνται οι οριακές τιμές συνολικών εκπομπών και οι υπόλοιπες απαιτήσεις που καθορίζονται στα μέρη 2 και 3 του παραρτήματος VII,
- β) οι εγκαταστάσεις συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του προγράμματος μείωσης που καθορίζεται στο μέρος 5 του παραρτήματος VII, υπό την προϋπόθεση ότι επιτυγχάνεται ίση μείωση των εκπομπών σε σύγκριση με εκείνη που επιτυγχάνεται μέσω της εφαρμογής των οριακών τιμών εκπομπών που αναφέρονται στο στοιχείο α).»

16 Το άρθρο 80, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/75 ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με [...] το σημείο 1 του μέρους 5 [...] του παραρτήματος VII [...] μέχρι τις 7 Ιανουαρίου 2013.

Εφαρμόζουν τα μέτρα αυτά από την ίδια αυτή ημερομηνία.

[...]»

17 Το άρθρο 81, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Οι οδηγίες [...] 1999/13 [...] καταργούνται από τις 7 Ιανουαρίου 2014, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων των κρατών μελών όσον αφορά τις προθεσμίες μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και εφαρμογής των οδηγιών που εμφανίζονται στο παράρτημα IX μέρος Β.»

18 Το τιτλοφορούμενο «Πρόγραμμα μείωσης» μέρος 5 του παραρτήματος VII της οδηγίας 2010/75, το οποίο έχει τον τίτλο «Τεχνικές διατάξεις που αφορούν εγκαταστάσεις και δραστηριότητες στις οποίες χρησιμοποιούνται οργανικοί διαλύτες», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Ο φορέας εκμετάλλευσης μπορεί να χρησιμοποιεί οποιοδήποτε πρόγραμμα μείωσης ειδικά σχεδιασμένο για την εγκατάστασή του.

2. Προκειμένου για την εφαρμογή επιχρισμάτων, βερνικιών, συγκολλητικών υλών ή μελανών, μπορεί να χρησιμοποιείται το παρακάτω πρόγραμμα. Στις περιπτώσεις όπου η παρακάτω μέθοδος κρίνεται απρόσφορη, η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει στο φορέα εκμετάλλευσης να εφαρμόσει εναλλακτικό πρόγραμμα με το οποίο επιτυγχάνονται ίσες μειώσεις των εκπομπών με εκείνες που θα επιτυγχάνονταν αν εφαρμόζονταν οι οριακές τιμές εκπομπών του μέρους 2 και 3. Στην κατάσταση του προγράμματος λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα δεδομένα:

α) Όταν τα προϊόντα υποκατάστασης με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της ανάπτυξης, πρέπει να δίδεται στον φορέα εκμετάλλευσης παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που έχει καταρτίσει.

β) Το σημείο αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών θα πρέπει να αντιστοιχεί όσο το δυνατόν περισσότερο στις εκπομπές που θα προέκυπταν, αν δεν λαμβανόταν κανένα μέτρο μείωσης.

3. Το πρόγραμμα μείωσης που ακολουθεί έχει εφαρμογή στις εγκαταστάσεις για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών.

α) Οι ετήσιες εκπομπές αναφοράς υπολογίζονται ως εξής:

i) Προσδιορίζεται η συνολική μάζα στερεών στην ποσότητα επιχρίσματος ή/και μελάνης, βερνικιού ή συγκολλητικής ύλης που καταναλώνεται στη διάρκεια ενός έτους. Ως στερεά νοούνται όλα τα υλικά των επιχρισμάτων, μελανών, βερνικιών και συγκολλητικών υλών που στερεοποιούνται όταν εξατμιστούν το νερό ή οι πτητικές οργανικές ενώσεις.

- ii) Οι ετήσιες εκπομπές αναφοράς υπολογίζονται με πολλαπλασιασμό της μάζας που προσδιορίζεται σύμφωνα με το στοιχείο (i) επί κατάλληλο συντελεστή, που λαμβάνεται από τον επόμενο πίνακα. Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να αναπροσαρμόζουν τους συντελεστές του πίνακα αυτού προκειμένου να ληφθούν υπόψη τεκμηριωμένες αυξήσεις της απόδοσης της χρήσης στερεών.

[...]»

Το ολλανδικό δίκαιο

- 19 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 1999/13 μεταφέρθηκαν στο ολλανδικό δίκαιο με τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 5, στοιχείο α), του διατάγματος περί διαλυτών για την εφαρμογή της οδηγίας 1999/13 (Oplosmiddelenbesluit omzetting EG-VOS-richtlijn milieubeheer, *Stb.* 2001, αριθ. 161, στο εξής: διάταγμα «Solvents»).
- 20 Οι διατάξεις αυτές του διατάγματος «Solvents» υποχρέωναν τις οικείες επιχειρήσεις να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι στις εγκαταστάσεις τους τηρούνται, το αργότερο στις 31 Οκτωβρίου 2007, οι οριζόμενες στο παράρτημα II Α του διατάγματος αυτού οριακές τιμές εκπομπών, ή οι απαιτήσεις του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων (στο εξής: πρόγραμμα περιορισμού) που περιγράφεται λεπτομερώς στο παράρτημα II Β του εν λόγω διατάγματος. Το περιεχόμενο του τελευταίου αυτού παραρτήματος είναι πανομοιότυπο με εκείνο του παραρτήματος II Β της οδηγίας 1999/13.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 21 Η Nannoka εκμεταλλεύεται εγκατάσταση για την εφαρμογή βερνικιών και επιχρισμάτων.
- 22 Με απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2010, το College απηύθυνε στη Nannoka διαταγή συνοδευόμενη με απειλή χρηματικής ποινής λόγω παραβάσεως των διατάξεων των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 5, στοιχείο α), του διατάγματος «Solvents».
- 23 Με απόφαση της 13ης Ιουλίου 2011, το College απέρριψε τη διοικητική ένσταση που υπέβαλε η Nannoka κατά της από 7 Οκτωβρίου 2010 αποφάσεώς του.
- 24 Με απόφαση της 3ης Μαΐου 2012, το Rechtbank Arnhem (πρωτοδικείο του Arnhem, Κάτω Χώρες) απέρριψε την προσφυγή που άσκησε η Nannoka κατά της από 13 Ιουλίου 2011 αποφάσεως του College.
- 25 Η Nannoka προσέφυγε κατά της ανωτέρω αποφάσεως ενώπιον του Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας).
- 26 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το γεγονός ότι η απόφαση του College της 7ης Οκτωβρίου 2010 ανακλήθηκε στις 7 Μαρτίου 2013 δεν στερεί τη Nannoka του εννόμου συμφέροντός της για την επί της ουσίας εκδίκαση σε δεύτερο βαθμό της υποθέσεως της κύριας δίκης. Συγκεκριμένα, η εν λόγω εταιρία απέδειξε κατά τρόπο πειστικό ότι υπέστη πράγματι ζημία συνεπεία της ανακληθείσας αποφάσεως, καθότι αναγκάστηκε να αναθέσει μέρος των δραστηριοτήτων της σε άλλη εταιρία.
- 27 Κατά το αιτούν δικαστήριο δεν αμφισβητείται ότι, στις 31 Οκτωβρίου 2007, η Nannoka δεν τηρούσε τις οριακές τιμές εκπομπών που προβλέπονται στο παράρτημα II Α του διατάγματος «Solvents».

- 28 Η Nannoka υποστηρίζει, εντούτοις, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ότι τηρούσε τις απαιτήσεις του προγράμματος περιορισμού που περιγράφεται στο παράρτημα II Β του προμνησθέντος διατάγματος, καθότι, κατά την άποψή της, το εν λόγω παράρτημα της παρείχε παράταση πέραν της 31ης Οκτωβρίου 2007 για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού που είχε καταρτίσει.
- 29 Συγκεκριμένα, κατά τη Nannoka, το παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13 προβλέπει ότι πρέπει να δίδεται στον φορέα της εκμεταλλεύσεως παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματός του περιορισμού όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως. Η Nannoka εκτιμά ότι τούτο συντρέχει στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 30 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, οι διάδικοι συμφωνούν ως προς το ότι η Nannoka, με επιστολή της 27ης Οκτωβρίου 2005, ανακοίνωσε στις αρμόδιες εθνικές αρχές την πρόθεσή της να εφαρμόσει πρόγραμμα περιορισμού. Περαιτέρω, δεν αμφισβητείται ότι η Nannoka κατήρτισε τέτοιο πρόγραμμα περιορισμού. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το πρόγραμμα αυτό περιορισμού δεν της επέτρεπε, εντούτοις, να επιτύχει, έως τις 31 Οκτωβρίου 2007, τις «εκπομπές-στόχους» που προβλέπονται στο παράρτημα II Β, σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 1999/13.
- 31 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13 δεν επιβάλλει την υιοθέτηση ενός προγράμματος περιορισμού που θα πρέπει να τηρεί ένα και μόνο πρότυπο, αλλά ορίζει τις αρχές, τις ενδείξεις και τις απαιτήσεις, προς τις οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, πρέπει να συμμορφώνεται ο φορέας εκμεταλλεύσεως οσάκις καταρτίζει το δικό του πρόγραμμα περιορισμού.
- 32 Από το παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13 δεν είναι δυνατόν, εντούτοις, να προσδιοριστούν επακριβώς ούτε οι περιπτώσεις στις οποίες μπορεί νομίμως να δοθεί η προβλεπόμενη από αυτό παράταση χρόνου, ούτε η δυνατή διάρκεια μιας τέτοιας παρατάσεως χρόνου.
- 33 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι το παράρτημα αυτό προβλέπει, όσον αφορά τις εγκαταστάσεις για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών και να χρησιμοποιηθεί αυτή για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών, την εφαρμογή ενός ειδικού προγράμματος περιορισμού (στο εξής: βασικό πρόγραμμα). Το παράρτημα αυτό παραθέτει, στη συνέχεια, ένα χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη των λεγόμενων «εκπομπών-στόχων», καθώς και μια μέθοδο υπολογισμού για τον καθορισμό των εν λόγω εκπομπών.
- 34 Από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι εγκαταστάσεις της Nannoka δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η εφαρμογή του βασικού αυτού προγράμματος. Φαίνεται ότι, σε περιπτώσεις όπου έχει εφαρμογή το εν λόγω βασικό πρόγραμμα, δεν χωρεί παρέκκλιση από το χρονοδιάγραμμα που περιλαμβάνεται στο παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13. Εφόσον το χρονοδιάγραμμα αυτό προέβλεπε ότι οι εκπομπές-στόχοι έπρεπε να έχουν επιτευχθεί το αργότερο μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 2007 και δεδομένου ότι, προφανέστατα, το πρόγραμμα περιορισμού της Nannoka δεν ήταν ικανό να επιφέρει τέτοιο αποτέλεσμα, εγείρεται, κατά το αιτούν δικαστήριο, αμφιβολία ως προς το κατά πόσον το πρόγραμμα αυτό περιορισμού συνάδει προς τις απαιτήσεις του παραρτήματος II Β της οδηγίας 1999/13.
- 35 Εντούτοις, δεδομένου του ότι το προμνησθέν παράρτημα ορίζει ότι είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη ότι στον φορέα εκμεταλλεύσεως πρέπει να δίδεται παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματός του περιορισμού όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον, ακόμη και όταν εφαρμόζεται το βασικό πρόγραμμα, χωρεί παρά ταύτα παρέκκλιση από το χρονοδιάγραμμα που περιλαμβάνεται σε αυτό.

- 36 Το αιτούν δικαστήριο προκρίνει, επομένως, δύο πιθανές ερμηνείες του παραρτήματος II Β της οδηγίας 1999/13. Κατά την πρώτη ερμηνεία, παράταση χρόνου μπορεί να δοθεί μόνον οσάκις το βασικό πρόγραμμα κρίνεται απρόσφορο για τη δεδομένη περίπτωση και, για τον λόγο αυτό, καταρτίζεται άλλου είδους πρόγραμμα περιορισμού. Κατά τη δεύτερη ερμηνεία, ακόμα και όταν έχει εφαρμογή το βασικό πρόγραμμα, μπορεί να δοθεί παράταση χρόνου κατά παρέκκλιση από το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει το εν λόγω πρόγραμμα.
- 37 Στην περίπτωση που το Δικαστήριο ταχθεί υπέρ της ως άνω δεύτερης ερμηνείας, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, επίσης, ως προς τις προϋποθέσεις που απαιτούνται ώστε να δικαιούται ένας φορέας εκμεταλλεύσεως παράταση χρόνου και ως προς τη διάρκεια που δύναται να έχει μια τέτοια παράταση. Συγκεκριμένα, στο παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13 δεν διευκρινίζεται, παραδείγματος χάρη, κατά πόσον η χρονική παράταση υπόκειται σε άδεια της αρμόδιας αρχής ή κατά πόσον επέρχεται ενδεχομένως αυτοδικαίως. Στο παράρτημα αυτό δεν διευκρινίζεται, εξάλλου, πόσο συγκεκριμένη πρέπει να είναι ή σε ποιο στάδιο πρέπει να βρίσκεται η ανάπτυξη των προϊόντων υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών ώστε να θεμελιώνεται δικαίωμα παρατάσεως χρόνου. Επίσης, δεν διευκρινίζονται τα κριτήρια, βάσει των οποίων πρέπει να καθορίζεται η διάρκεια της παρατάσεως.
- 38 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Raad van State αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το παράρτημα II Β της οδηγίας [1999/13] την έννοια ότι, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, στον φορέα εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεων για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία χρησιμοποιείται κατόπιν για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών, πρέπει να δίδεται παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματός του περιορισμού, κατά παρέκκλιση από το περιλαμβανόμενο στο εν λόγω παράρτημα χρονοδιάγραμμα;

[Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 1:]

- 2) Απαιτείται για τη χορήγηση παρατάσεως για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού, κατά την έννοια του παραρτήματος II Β της οδηγίας [1999/13], συγκεκριμένη πράξη του φορέα εκμεταλλεύσεως των περιών πρόκειται εγκαταστάσεων ή άδεια της αρμόδιας αρχής;
- 3) Βάσει ποιων κριτηρίων δύναται να καθορισθεί η διάρκεια της παρατάσεως κατά την έννοια του παραρτήματος II Β της οδηγίας [1999/13];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 39 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί κατά πόσον το παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στο σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, παράταση χρόνου μπορεί να δίδεται σε φορέα εκμεταλλεύσεως «εγκαταστάσεως», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 1, της εν λόγω οδηγίας, για την εφαρμογή του προγράμματός του περιορισμού, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, ακόμα και αν ευσταθεί η υπόθεση, για την εγκατάσταση αυτή, ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία χρησιμοποιείται κατόπιν για να καθορισθεί το σημείο αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών.

- 40 Δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 1999/13, σε όλες τις εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία αυτή πρέπει να τηρούνται είτε οι οριακές τιμές εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων του παραρτήματος II Α της προμνησθείσας οδηγίας είτε οι απαιτήσεις του προγράμματος περιορισμού που περιγράφεται στο παράρτημα II Β αυτής.
- 41 Κατά το παράρτημα II Β, σημείο 1, της ίδιας οδηγίας, το πρόγραμμα περιορισμού πρέπει να παρέχει στον φορέα εκμεταλλεύσεως τη δυνατότητα να επιτύχει, με μέσα διαφορετικά από την εφαρμογή των οριακών αυτών τιμών εκπομπής, μείωση των εκπομπών ισοδύναμη προς εκείνη την οποία θα επιτύχανε με την εφαρμογή των εν λόγω τιμών. Όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 14 των προτάσεών της, το πρόγραμμα περιορισμού στηρίζεται στη χρησιμοποίηση προϊόντων υποκαταστάσεως και διαδικασιών που προκαλούν λιγότερες εκπομπές.
- 42 Από το παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 1999/13 προκύπτει ότι, για την εφαρμογή επιχρισμάτων, βερνικιών, συγκολλητικών υλών ή μελανών, μπορεί να χρησιμοποιείται συγκεκριμένο πρόγραμμα, το οποίο περιγράφεται στο σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος αυτού, ήτοι το βασικό πρόγραμμα. Δυνάμει της ως άνω διατάξεως, το πρόγραμμα αυτό έχει εφαρμογή στις εγκαταστάσεις για τις οποίες μπορεί να υποτεθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία χρησιμοποιείται κατόπιν για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών. Το σημείο 2, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω παραρτήματος διευκρινίζει ότι, στις περιπτώσεις όπου η μέθοδος αυτή κρίνεται απρόσφορη, η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει στον φορέα εκμεταλλεύσεως να εφαρμόσει οποιοδήποτε εναλλακτικό πρόγραμμα, το οποίο, κατά την κρίση του, ανταποκρίνεται στις αρχές που εκτίθενται στο σημείο 1 του ίδιου αυτού παραρτήματος.
- 43 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι τίποτα δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι οι εγκαταστάσεις της Nannoka δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή του βασικού προγράμματος.
- 44 Δεδομένου ότι το παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13 προβλέπει ότι πρέπει να δίδεται παράταση χρόνου στον οικείο φορέα εκμεταλλεύσεως για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκατάστασης με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της ανάπτυξης, πρέπει να καθορισθεί κατά πόσον η παράταση αυτή χρόνου πρέπει να δίδεται ανεξαρτήτως του εφαρμοζόμενου στην εγκατάσταση του φορέα αυτού εκμεταλλεύσεως προγράμματος περιορισμού ή κατά πόσον τέτοια παράταση χρόνου είναι δυνατή αποκλειστικώς σε περίπτωση εφαρμογής προγράμματος περιορισμού διαφορετικού από το βασικό πρόγραμμα.
- 45 Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώνεται εξ αρχής ότι από το γράμμα του προμνησθέντος παραρτήματος δεν είναι δυνατόν να δοθεί σαφής απάντηση στο ως άνω ερώτημα.
- 46 Παρότι το γράμμα του παραρτήματος II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13 φαίνεται να υποδηλώνει ότι παράταση χρόνου πρέπει να δίδεται σε φορέα εκμεταλλεύσεως για την εφαρμογή του προγράμματος του περιορισμού, εφόσον τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, από την ακολουθία των τριών προτάσεων του ανωτέρω πρώτου εδαφίου του προμνησθέντος σημείου 2 δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί εάν η παράταση χρόνου πρέπει να δίδεται ακόμα και στην ειδική περίπτωση όπου ο φορέας αυτός εφαρμόζει το βασικό πρόγραμμα.
- 47 Πράγματι, διαπιστώνεται ότι καίτοι, στη γαλλική απόδοση της οδηγίας 1999/13, η φράση «[à] cet effet» (για αυτόν τον σκοπό), η οποία εισάγει την τρίτη πρόταση του σημείου 2 του παραρτήματος II Β της οδηγίας 1999/13, φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, να αναφέρεται αποκλειστικώς στην παρατεθείσα στην προηγούμενη περίοδο του σημείου αυτού περίπτωση όπου εφαρμόζεται «οποιοδήποτε εναλλακτικό πρόγραμμα απαλλαγής [πέραν του βασικού προγράμματος]», εντούτοις, η ερμηνεία αυτή δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται χωρίς περιθώρια παρερμηνείας από τις υπόλοιπες

γλωσσικές αποδόσεις της οδηγίας 1999/13, όπως της αγγλικής, της γερμανικής και της ολλανδικής, οι οποίες δεν περιέχουν φράση ανάλογη του «[à] cet effet». Στις εκδόσεις αυτές, η τρίτη αυτή φράση θα μπορούσε, επομένως, να ερμηνευθεί διασταλτικά, ως αφορώσα οιοδήποτε πρόγραμμα περιορισμού, συμπεριλαμβανομένου και του βασικού προγράμματος.

- 48 Στο πλαίσιο αυτό, η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, ανεξαρτήτως του προγράμματος περιορισμού που εφαρμόζει ο οικείος φορέας εκμεταλλεύσεως, η παρεχόμενη σε αυτόν παράταση χρόνου δεν μπορούσε να υπερβεί την 31η Οκτωβρίου 2007, καθότι την ημερομηνία ακριβώς εκείνη οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις έπρεπε να τηρούν, σύμφωνα με το άρθρο 4, σημείο 1, της οδηγίας 1999/13 και το παράρτημα II Β, σημείο 2, δεύτερη περίοδος, σημείο i, αυτής, τις απαιτήσεις του άρθρου 5 της οδηγίας αυτής, δηλαδή τα όρια του παραρτήματος II Α ή το πρόγραμμα περιορισμού που περιγράφεται στο παράρτημα II Β.
- 49 Η άποψη αυτή δεν μπορεί, ωστόσο, να γίνει δεκτή.
- 50 Συγκεκριμένα, η ρητώς προβλεπόμενη στο παράρτημα II Β, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13, δυνατότητα να δίδεται σε φορέα εκμεταλλεύσεως παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού που αυτός κατάρτισε συνεπάγεται οπωσδήποτε ότι μπορούν να παρατείνονται όλες οι προθεσμίες που προβλέπει η οδηγία αυτή, μεταξύ άλλων και εκείνη που λήγει στις 27 Οκτωβρίου 2007 όσον αφορά τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις. Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 22 των προτάσεών της, η άποψη των Κάτω Χωρών θα στερούσε από τη διάταξη του παραρτήματος II Β, σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, σημείο i, της εν λόγω οδηγίας τον κανονιστικό της χαρακτήρα και θα την περιόριζε σε μια απλή επεξήγηση του υπολογισμού της επίμαχης προθεσμίας.
- 51 Πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι, το 2010, κατά την έκδοση της οδηγίας 2010/75, ο νομοθέτης της Ένωσης επανέλαβε, στο παράρτημα VII, μέρος 5, σημείο 2, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, με περιεχόμενο πανομοιότυπο προς εκείνο του παραρτήματος II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13, τη δυνατότητα να δίδεται στον φορέα εκμεταλλεύσεως παράταση χρόνου για την εφαρμογή προγράμματος περιορισμού. Ουδόλως, όμως, προκύπτει, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 32 των προτάσεών της, ότι η επίμαχη διάταξη της οδηγίας 1999/13 έπρεπε να τροποποιηθεί κατά την ένταξή της στην οδηγία 2010/75. Επομένως, ο νομοθέτης θεώρησε δεδομένο ότι παράταση χρόνου χωρούσε ακόμα και μετά την 31η Οκτωβρίου 2007.
- 52 Η Επιτροπή υποστηρίζει από την πλευρά της ότι το παράρτημα II Β, σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 1999/13 περιέχει ειδικό κανόνα εφαρμοστέο στις εγκαταστάσεις, στις οποίες χρησιμοποιείται προϊόν που έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, ο οποίος υπερισχύει της διατάξεως σχετικά με την παράταση χρόνου. Κατά την Επιτροπή, παράταση χρόνου είναι, επομένως, δυνατή μόνον για τις εγκαταστάσεις στις οποίες χρησιμοποιείται προϊόν που δεν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών.
- 53 Στο πλαίσιο αυτό, καίτοι ευσταθεί ότι, δυνάμει του παραρτήματος II Β, σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 1999/13, στις εγκαταστάσεις για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών η οποία χρησιμοποιείται κατόπιν για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών, έχει εφαρμογή ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα περιορισμού, ήτοι το βασικό πρόγραμμα, εντούτοις, το εν λόγω πρόγραμμα δεν συνιστά ειδικό κανόνα που να αποκλείει τη χορήγηση παρατάσεως χρόνου στους φορείς εκμεταλλεύσεως τέτοιων εγκαταστάσεων.
- 54 Πράγματι, πρέπει να τονισθεί ότι το παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 1999/13 ορίζει ότι, για την εφαρμογή επιχρισμάτων, βερνικιών, συγκολλητικών υλών ή μελανών, «μπορεί» να χρησιμοποιείται το βασικό πρόγραμμα και ότι, στις περιπτώσεις όπου το πρόγραμμα αυτό κρίνεται απρόσφορο, η αρμόδια αρχή «μπορεί» να επιτρέψει στον φορέα εκμεταλλεύσεως να εφαρμόσει οποιοδήποτε εναλλακτικό πρόγραμμα, το οποίο, κατά την κρίση του, ανταποκρίνεται στις αρχές που εκτίθενται στο παράρτημα II Β, σημείο 1, της οδηγίας αυτής. Διαπιστώνεται ότι κανένα στοιχείο στο

γράμμα της εν λόγω διατάξεως δεν αποκλείει, στην περίπτωση που το βασικό πρόγραμμα κρίνεται απρόσφορο, την εφαρμογή άλλης μεθόδου στις εγκαταστάσεις για τις οποίες θα μπορούσε να υποθεθεί ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών. Συνεπώς, ακριβώς όπως το βασικό πρόγραμμα ενδέχεται να μην έχει εφαρμογή σε τέτοιες εγκαταστάσεις, παράταση χρόνου μπορεί να δίδεται για αυτές οσάκις προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως.

- 55 Εξάλλου, η δυνατότητα χορηγήσεως παρατάσεως χρόνου όσον αφορά κάθε είδος εγκαταστάσεων, ανεξαρτήτως του επιλεγέντος προγράμματος περιορισμού, επιβεβαιώνεται από τη *ratio legis* που διέπει τις διατάξεις της οδηγίας 1999/13 σχετικά με την παράταση χρόνου και με τις εγκαταστάσεις όπου το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών.
- 56 Αφενός, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 36 των προτάσεών της, η παράταση αυτή χρόνου είναι έκφανση της αρχής της αναλογικότητας. Συγκεκριμένα, βάσει της αρχής αυτής, είναι προφανώς υπερβολικό να επιβάλλεται στους φορείς εκμεταλλεύσεως μιας εγκαταστάσεως η πραγματοποίηση επενδύσεων με σκοπό τη μείωση των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων της εγκαταστάσεως πριν από ορισμένη ημερομηνία, εάν οι εκπομπές αυτές μπορούν να αποφευχθούν ή να μειωθούν δραστικώς βραχυπρόθεσμα, με χαμηλό κόστος, μόλις καταστούν διαθέσιμα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών, η ανάπτυξη των οποίων έχει δρομολογηθεί. Αφετέρου, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 8, η οδηγία 1999/13 στηρίζεται στην εκτίμηση ότι οι εκπομπές οργανικών ενώσεων μπορούν να αποφευχθούν ή να περιοριστούν με υποκατάστατα λιγότερο βλαβερά τα οποία διατίθενται ήδη ή πρόκειται να διατεθούν στην αγορά κατά τα επόμενα έτη. Πράγματι, εάν μια επιχείρηση μπορεί να αποφύγει, μέσω των προϊόντων υποκαταστάσεως, δαπανηρά μέτρα για τον περιορισμό των εκπομπών, θα είναι πιθανόν διατεθειμένη να αναπτύξει προϊόντα υποκαταστάσεως ή να προωθήσει την ανάπτυξή τους. Επιπλέον, στο μέτρο που τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών μπορούν να συμβάλουν, πέραν των οικείων εγκαταστάσεων, στον περιορισμό των εκπομπών οργανικών ενώσεων στο περιβάλλον, η ανάπτυξή τους μπορεί να δικαιολογήσει μεγαλύτερη μεταβατική περίοδο.
- 57 Όσον αφορά τις εγκαταστάσεις στις οποίες χρησιμοποιείται προϊόν με σταθερή περιεκτικότητα στερεών, από το παράρτημα II Β, σημείο 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 1999/13 προκύπτει ότι η περιεκτικότητα αυτή μπορεί να χρησιμοποιείται «για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών». Όπως διευκρίνισαν οι ενδιαφερόμενοι κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η παρουσία στο προϊόν σταθερής περιεκτικότητας στερεών επιτρέπει, επομένως, να προσδιορίζεται η μέθοδος καθορισμού των στόχων εκπομπών των οικείων εγκαταστάσεων, μέθοδο την οποία δεν μπορεί να χρησιμοποιεί ο οικείος φορέας εκμεταλλεύσεως οσάκις δεν χρησιμοποιείται προϊόν με τέτοια σταθερή περιεκτικότητα. Δεν προκύπτει, εξάλλου, από καμία διάταξη του παραρτήματος αυτού ότι σκοπός της εισαγωγής του κριτηρίου σχετικά με την παρουσία σταθερής περιεκτικότητας στερεών στο προϊόν είναι να αποκλεισθεί η χορήγηση παρατάσεως χρόνου στον φορέα εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεως στην οποία χρησιμοποιείται προϊόν που έχει τέτοια σταθερή περιεκτικότητα.
- 58 Το προμνησθέν κριτήριο φαίνεται, επομένως, να στερείται κάθε συνδέσμου με τη *ratio legis* που διέπει τις διατάξεις της οδηγίας 1999/13 σχετικά με τη δυνατότητα χορηγήσεως παρατάσεως χρόνου στην περίπτωση που τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως. Συνεπώς, δεν δικαιολογείται να επιχειρηθεί διάκριση, όσον αφορά τη δυνατότητα αυτή, μεταξύ των εγκαταστάσεων στις οποίες χρησιμοποιείται προϊόν με σταθερή περιεκτικότητα στερεών και των λοιπών εγκαταστάσεων, δεδομένου ότι τέτοια διάκριση δεν μπορεί να συναχθεί με σαφήνεια ούτε από το γράμμα του παραρτήματος II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας αυτής.
- 59 Πάντως, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή υποστήριξε ότι, κατά την έκδοση της οδηγίας 1999/13, υπήρχε ήδη μεγάλος αριθμός προϊόντων υποκαταστάσεως για τα προϊόντα με σταθερή περιεκτικότητα στερεών. Κατά την Επιτροπή, ο νομοθέτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης έλαβε

υπόψη την περίσταση αυτή και πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτό ότι, όταν έθεσε, στο παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας αυτής, τις προθεσμίες που εφαρμόζονται στο βασικό πρόγραμμα, επιδίωξε να αποκλείσει κάθε πιθανότητα παρατάσεως του χρόνου όσον αφορά τις εγκαταστάσεις για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών.

- 60 Εντούτοις, ούτε από τις διατάξεις της οδηγίας 1999/13 ούτε από τα σχετικά με αυτήν προπαρασκευαστικά έγγραφα είναι δυνατόν να επιβεβαιωθούν τα επιχειρήματα της Επιτροπής.
- 61 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επιπροσθέτως να λεχθεί ότι τυχόν ερμηνεία του παραρτήματος II Β της οδηγίας 1999/13 υπό την έννοια ότι αυτή αντιτίθεται στο να δίδεται παράταση του χρόνου, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, στον φορέα εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεως για την οποία θα μπορούσε να υποτεθεί ότι το σχετικό προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, θα αντέβαινε, σε κάθε περίπτωση, στην αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία απαιτεί να παρέχει η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης τη δυνατότητα στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει και να είναι οι τελευταίοι σε θέση να γνωρίζουν σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να λαμβάνουν ως εκ τούτου τα μέτρα τους (βλ., συναφώς, αποφάσεις BGL, C-78/01, EU:C:2003:490, σκέψη 71, και ArcelorMittal Luxembourg κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά ArcelorMittal Luxembourg κ.λπ., C-201/09 P και C-216/09 P, ECLI:EU:C:2011:190, σκέψη 68).
- 62 Πράγματι, στο μέτρο που τέτοια ερμηνεία δεν μπορεί να συναχθεί με σαφήνεια από το γράμμα του παραρτήματος II Β της οδηγίας 1999/13, και δεν μπορεί προφανώς να επιβεβαιωθεί ούτε βάσει της *ratio legis* που διέπει τις σχετικές με την παράταση χρόνου διατάξεις του σημείου 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, του παραρτήματος αυτού ούτε βάσει της οικονομίας του παραρτήματος αυτού, η αρχή της ασφάλειας δικαίου αντιτίθεται στο να στερείται μια επιχείρηση όπως η Nannoka, δυνάμει του παραρτήματος αυτού, τη δυνατότητα να λάβει τέτοια παράταση χρόνου.
- 63 Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτό ότι η παράταση χρόνου πρέπει να είναι δυνατή ανεξαρτήτως του προγράμματος περιορισμού που εφαρμόζεται στην οικεία εγκατάσταση, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως.
- 64 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθεισών σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στο σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, παράταση χρόνου μπορεί να δίδεται σε φορέα εκμεταλλεύσεως «εγκαταστάσεως», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 1, της εν λόγω οδηγίας, για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού που αυτός έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, ακόμα και αν υποτεθεί, για την εγκατάσταση αυτή, ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να καθορισθεί το σημείο αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών.

Επί του δεύτερου και επί του τρίτου ερωτήματος

- 65 Με το δεύτερο και με το τρίτο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί, αφενός, εάν το παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13 έχει την έννοια ότι, προκειμένου να χορηγηθεί παράταση χρόνου για την εφαρμογή προγράμματος περιορισμού, απαιτείται συγκεκριμένη πράξη εκ μέρους του φορέα εκμεταλλεύσεως της οικείας εγκαταστάσεως ή άδεια της αρμόδιας αρχής και, αφετέρου, βάσει ποιων κριτηρίων καθορίζεται η διάρκεια της παρατάσεως αυτής.

- 66 Συναφώς, από το ίδιο το γράμμα του παραρτήματος II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13 προκύπτει ότι η προβλεπόμενη από τη διάταξη αυτή παράταση χρόνου πρέπει να «δίδεται». Ως εκ τούτου, τέτοια παράταση δεν μπορεί να επέρχεται αυτοδικαίως και πρέπει οπωσδήποτε να προέρχεται από απόφαση της αρμόδιας αρχής. Επιπλέον, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 65 των προτάσεων της, η απόφαση αυτή προϋποθέτει οπωσδήποτε προηγούμενη αίτηση του φορέα εκμεταλλεύσεως της οικείας εγκαταστάσεως, δεδομένου ότι αυτός επιδιώκει να του επιτραπεί να παρεκκλίνει από τις απαιτήσεις οι οποίες, ελλείψει παρατάσεως, θα είχαν εφαρμογή σ' αυτόν.
- 67 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ο καίριος ρόλος τον οποίο αναγνωρίζουν στις αρμόδιες αρχές οι διατάξεις της οδηγίας 1999/13 στο πλαίσιο της εκ μέρους φορέα εκμεταλλεύσεως εφαρμογής ενός προγράμματος περιορισμού.
- 68 Συγκεκριμένα, δυνάμει του άρθρου 4, σημείο 3, της οδηγίας 1999/13, οι φορείς εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεων που επιθυμούσαν να εφαρμόσουν πρόγραμμα περιορισμού υποχρεούνταν να ενημερώσουν σχετικά τις αρμόδιες αρχές το αργότερο έως τις 31 Οκτωβρίου 2005. Επιπλέον, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, η συμφωνία του ως άνω γνωστοποιούμενου προγράμματος περιορισμού με τις περιεχόμενες στο παράρτημα II Β της εν λόγω οδηγίας απαιτήσεις του προγράμματος περιορισμού πρέπει να αποδεικνύεται από τον φορέα εκμεταλλεύσεως «κατά τρόπο ικανοποιητικό για την αρμόδια αρχή». Τέλος, δυνάμει του σημείου 2 του παραρτήματος II Β της προμνησθείσας οδηγίας, στις περιπτώσεις που το βασικό πρόγραμμα κρίνεται απρόσφορο, «η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει στο φορέα εκμετάλλευσης να εφαρμόσει οποιοδήποτε εναλλακτικό πρόγραμμα απαλλαγής, για το οποίο έχει πεισθεί ότι ακολουθεί τις αρχές» οι οποίες εκτίθενται στη σκέψη 1 του παραρτήματος αυτού.
- 69 Εκ των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι η αρμόδια αρχή διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως οσάκις αποφάινεται επί αιτήσεως φορέα εκμεταλλεύσεως με την οποία αυτός ζητεί να του επιτραπεί να εφαρμόσει πρόγραμμα περιορισμού.
- 70 Το ίδιο ισχύει αναγκαστικά και όσον αφορά τη χορήγηση παρατάσεως για την εφαρμογή τέτοιου προγράμματος περιορισμού, δεδομένου ότι η χορήγηση αυτή συνδέεται άρρηκτα με την άδεια που δίδεται σε φορέα εκμεταλλεύσεως για την εφαρμογή του προγράμματος αυτού.
- 71 Επομένως, παράταση χρόνου χωρεί μόνον δυνάμει άδειας εκ μέρους αρμόδιας αρχής, κατόπιν αιτήσεως του οικείου φορέα εκμεταλλεύσεως.
- 72 Συναφώς, το παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13 προβλέπει απλώς και μόνον ότι, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, πρέπει να δίδεται παράταση χρόνου στον φορέα εκμεταλλεύσεως προκειμένου να εφαρμόσει το πρόγραμμα περιορισμού που έχει καταρτίσει.
- 73 Ως εξαίρεση από τις γενικές διατάξεις της οδηγίας 1999/13, η προβλεπόμενη στο παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας αυτής παράταση χρόνου πρέπει να τυγχάνει αυστηρής ερμηνείας (βλ., συναφώς, απόφαση ACI Adam κ.λπ., C-435/12, EU:C:2014:254, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 74 Συναφώς, από το ίδιο το γράμμα του παραρτήματος II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13, το οποίο προβλέπει μόνον «παράταση» χρόνου, προκύπτει ότι η εφαρμογή προγράμματος περιορισμού βάσει του παραρτήματος αυτού πρέπει να οριοθετείται χρονικά.
- 75 Προκειμένου να καθορισθεί εάν πρέπει να δίδεται παράταση χρόνου σε φορέα εκμεταλλεύσεως για την εφαρμογή προγράμματος περιορισμού και προκειμένου να προσδιορισθεί η διάρκεια της ενδεχόμενης παρατάσεως χρόνου, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σκοποί τους οποίους επιδιώκουν οι

σχετικές με την παράταση χρόνου διατάξεις του παραρτήματος II Β της οδηγίας 1999/13, τουτέστιν, όπως μνημονεύθηκε στη σκέψη 56 της παρούσας αποφάσεως, αφενός, η ενθάρρυνση της αναπτύξεως προϊόντων υποκαταστάσεως και, αφετέρου, η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας.

- 76 Όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 56 και 57 των προτάσεών της, απόκειται, επομένως, στις αρμόδιες αρχές, στο πλαίσιο του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτουν, να εξετάσουν, μεταξύ άλλων, κατά πόσον βρίσκονται πράγματι στο στάδιο αναπτύξεως προϊόντα υποκαταστάσεως τα οποία είναι κατάλληλα να χρησιμοποιηθούν στις οικείες εγκαταστάσεις και να περιορίσουν τις εκπομπές πτητικών οργανικών ενώσεων, και κατά πόσον οι εν εξελίξει εργασίες δύνανται, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, να καταλήξουν στην ανάπτυξη τέτοιων προϊόντων.
- 77 Στο πλαίσιο του ελέγχου της αναλογικότητας της ζητούμενης παρατάσεως χρόνου προς τον σκοπό να προωθηθεί η ανάπτυξη προϊόντων υποκαταστάσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη η σχέση μεταξύ, αφενός, της μείωσης των εκπομπών που μπορεί να επιτευχθεί χάριν στα προϊόντα υποκαταστάσεως που βρίσκονται στο στάδιο αναπτύξεως, καθώς και του κόστους αυτών και, αφετέρου, των συμπληρωματικών εκπομπών που δημιουργεί η παράταση χρόνου, καθώς και του κόστους ενδεχόμενων εναλλακτικών μέτρων. Επιπλέον, πρέπει να επαληθευθεί ότι δεν υφίσταται κάποιο εναλλακτικό μέτρο δυνάμενο να δημιουργήσει, με μικρότερο κόστος, παρόμοιες μειώσεις εκπομπών, ή ακόμα πιο σημαντικές, και, κυρίως, ότι δεν είναι ήδη διαθέσιμα άλλα προϊόντα υποκαταστάσεως.
- 78 Επομένως, η ανάπτυξη ενός προϊόντος υποκαταστάσεως που υπόσχεται σημαντικές μειώσεις εκπομπών μπορεί να επιτρέψει τη χορήγηση τέτοιας παρατάσεως χρόνου στον οικείο φορέα εκμεταλλεύσεως.
- 79 Όσον αφορά τη διάρκεια της ενδεχόμενης παρατάσεως χρόνου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ούτε το παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13 ούτε κάποια άλλη διάταξη της οδηγίας αυτής παρέχει κάποια σχετική ένδειξη.
- 80 Εντούτοις, το παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας αυτής δεν είναι δυνατόν να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να χορηγούν στον οικείο φορέα εκμεταλλεύσεως παράταση χρόνου έως ότου καταστούν διαθέσιμα προϊόντα υποκαταστάσεως, χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό, καθόσον, σε τέτοια περίπτωση, οι λοιπές διατάξεις της οδηγίας 1999/13 θα στερούνταν κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας.
- 81 Από την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 1999/13 προκύπτει, συναφώς, ότι η χορήγηση παρατάσεως χρόνου δυνάμει του παραρτήματος II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας αυτής είναι δυνατή μόνον στις περιπτώσεις όπου προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται πράγματι στο στάδιο της αναπτύξεως κατά τον χρόνο που πρέπει να δοθεί η παράταση αυτή και πιθανολογείται ότι θα είναι διαθέσιμα «τα επόμενα έτη».
- 82 Καίτοι από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η παράταση μπορεί να είναι πολυετής, εντούτοις, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διάρκειά της δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνει τον χρόνο που απαιτείται για την ανάπτυξη προϊόντων υποκαταστάσεως. Τούτο πρέπει να εκτιμηθεί με βάση το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων και, κυρίως, σταθμίζοντας, αφενός, τη σημασία των μειώσεων εκπομπών που θα επιφέρουν τα προϊόντα υποκαταστάσεως που βρίσκονται στο στάδιο της αναπτύξεως, καθώς και το κόστος των προϊόντων αυτών και, αφετέρου, τη σημασία των συμπληρωματικών εκπομπών που θα προκύψουν από την παράταση χρόνου, καθώς και το κόστος ενδεχόμενων εναλλακτικών μέτρων.
- 83 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθεισών σκέψεων, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13 έχει την έννοια ότι προκειμένου να δοθεί παράταση χρόνου για την εφαρμογή προγράμματος περιορισμού απαιτείται άδεια της αρμόδιας αρχής, η οποία προϋποθέτει προηγούμενη αίτηση εκ μέρους του οικείου φορέα εκμεταλλεύσεως. Προκειμένου να καθορισθεί εάν πρέπει να δοθεί παράταση χρόνου σε φορέα εκμεταλλεύσεως για την εφαρμογή προγράμματος περιορισμού και

προκειμένου να προσδιορισθεί η διάρκεια της ενδεχόμενης παρατάσεως χρόνου, απόκειται στην ανωτέρω αρμόδια αρχή, στο πλαίσιο του περιθωρίου εκτιμήσεως που αυτή διαθέτει, να εξετάσει, μεταξύ άλλων, κατά πόσον βρίσκονται πράγματι στο στάδιο αναπτύξεως προϊόντα υποκαταστάσεως τα οποία είναι κατάλληλα για να χρησιμοποιηθούν στις οικείες εγκαταστάσεις και να περιορίσουν τις εκπομπές πτητικών οργανικών ενώσεων, και κατά πόσον οι εν εξελίξει εργασίες δύνανται, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, να καταλήξουν στην ολοκλήρωση τέτοιων προϊόντων, και ότι δεν υφίσταται κάποιο εναλλακτικό μέτρο δυνάμενο να δημιουργήσει, με μικρότερο κόστος, παρόμοιες μειώσεις εκπομπών, ή ακόμα πιο σημαντικές, και, κυρίως, ότι δεν είναι ήδη διαθέσιμα άλλα προϊόντα υποκαταστάσεως. Πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπόψη η σχέση μεταξύ, αφενός, των μειώσεων των εκπομπών οι οποίες μπορούν να επιτευχθούν με τα προϊόντα υποκαταστάσεως, καθώς και του κόστους τω τελευταίων και, αφετέρου, των συμπληρωματικών εκπομπών που θα προκύψουν από την παράταση χρόνου, καθώς και του κόστους ενδεχόμενων εναλλακτικών μέτρων. Η διάρκεια της παρατάσεως δεν πρέπει να υπερβαίνει τον χρόνο που απαιτείται για την ανάπτυξη προϊόντων υποκαταστάσεως. Τούτο πρέπει να εκτιμάται βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων και, κυρίως, της σημασίας των συμπληρωματικών εκπομπών που θα προκύψουν από την παράταση χρόνου και του κόστους ενδεχόμενων εναλλακτικών μέτρων, σε σχέση με τη σημασία των μειώσεων εκπομπών που θα επιφέρουν τα προϊόντα υποκαταστάσεως που βρίσκονται στο στάδιο της αναπτύξεως, καθώς και το κόστος των προϊόντων αυτών.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁸⁴ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13/ΕΚ του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1999, για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων που οφείλονται στη χρήση οργανικών διαλυτών, σε ορισμένες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις, έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στο σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, παράταση χρόνου μπορεί να δίδεται σε φορέα εκμεταλλεύσεως «εγκαταστάσεως», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 1, της εν λόγω οδηγίας, για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού που αυτός έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, ακόμα και αν μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση, για την εγκατάσταση αυτή, ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να καθορισθεί το σημείο αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών.
- 2) Το παράρτημα II Β, σημείο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο i, της οδηγίας 1999/13 έχει την έννοια ότι προκειμένου να δοθεί παράταση χρόνου για την εφαρμογή προγράμματος περιορισμού απαιτείται άδεια της αρμόδιας αρχής, η οποία προϋποθέτει προηγούμενη αίτηση εκ μέρους του οικείου φορέα εκμεταλλεύσεως. Προκειμένου να καθορισθεί εάν πρέπει να δοθεί παράταση χρόνου σε φορέα εκμεταλλεύσεως για την εφαρμογή προγράμματος περιορισμού και προκειμένου να προσδιορισθεί η διάρκεια της ενδεχόμενης παρατάσεως χρόνου, απόκειται στην ανωτέρω αρμόδια αρχή, στο πλαίσιο του περιθωρίου εκτιμήσεως που αυτή διαθέτει, να εξετάσει, μεταξύ άλλων, κατά πόσον βρίσκονται πράγματι στο στάδιο αναπτύξεως προϊόντα υποκαταστάσεως τα οποία είναι κατάλληλα για να χρησιμοποιηθούν στις οικείες εγκαταστάσεις και να περιορίσουν τις εκπομπές πτητικών οργανικών ενώσεων, και κατά πόσον οι εν εξελίξει εργασίες δύνανται, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, να καταλήξουν στην ολοκλήρωση τέτοιων προϊόντων, και ότι δεν υφίσταται κάποιο εναλλακτικό μέτρο δυνάμενο να δημιουργήσει, με μικρότερο κόστος, παρόμοιες μειώσεις

εκπομπών, ή ακόμα πιο σημαντικές, και, κυρίως, ότι δεν είναι ήδη διαθέσιμα άλλα προϊόντα υποκαταστάσεως. Πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπόψη η σχέση μεταξύ, αφενός, των μειώσεων των εκπομπών οι οποίες μπορούν να επιτευχθούν με τα προϊόντα υποκαταστάσεως, καθώς και του κόστους των τελευταίων και, αφετέρου, των συμπληρωματικών εκπομπών που θα προκύψουν από την παράταση χρόνου, καθώς και του κόστους ενδεχόμενων εναλλακτικών μέτρων. Η διάρκεια της παρατάσεως δεν πρέπει να υπερβαίνει τον χρόνο που απαιτείται για την ανάπτυξη προϊόντων υποκαταστάσεως. Τούτο πρέπει να εκτιμάται βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων και, κυρίως, της σημασίας των συμπληρωματικών εκπομπών που θα προκύψουν από την παράταση χρόνου και του κόστους ενδεχόμενων εναλλακτικών μέτρων, σε σχέση με τη σημασία των μειώσεων εκπομπών που θα επιφέρουν τα προϊόντα υποκαταστάσεως που βρίσκονται στο στάδιο της αναπτύξεως, καθώς και το κόστος των προϊόντων αυτών.

(υπογραφές)